

SOCIETATEA CIVILĂ ÎN R. MOLDOVA ȘI ACTIVITATEA MASELOR

Sava BALAN, dr., conf. univ.

Summary

This work presents the characteristic of the current situation about the formation of civil society in the Republic of Moldova. It lists tasks that civil society should solve in order to increase their influence among Moldovan citizens. Are described forms of direct participation of citizens in solving the existing problems of ensuring multilateral interests of all of them. A great attention is paid on rising the participation of the citizens in civil society's needs increasing the influence on the structure of the state organizations in order to control their activity.

De la bun început trebuie să constatăm că în ultimii douăzeci de ani R.Moldova se află într-o stare permanentă de reforme fără o perspectivă clară de finalitate a lor. Țara s-a pomenit într-o criză social-economică profundă, ceea ce a agravat considerabil perioada de stagnare, practic, în toate sferile de activitate a societății.

Fenomenele negative ale sistemului economic și politic s-au reflectat dureros asupra celor mai importante domenii din viața cetățenilor țării, au amplificat problemele sociale, tendințele de polarizare ale societății moldovenești.

Clasa politică a țării, care formează structurile statale pentru toate nivelurile, are tendința de a prezenta directivele politice proprii drept strategii de dezvoltare a întregii societăți. Ea nu e capabilă să ofere răspunsuri societății la întrebări cheie: în ce mod și în contul căror resurse se va dezvolta societatea, care va fi ordinea priorităților în realizarea dezvoltării. Din motivele existenței unor interese corporatiste și înguste, dezvoltarea societății are un caracter fragmentar și nu pornește de la valorile naționale de bază, nici de la interesele obiective ale întregii societăți.

Apare o situație periculoasă, când puterea politică nu poate face față uneia dintre funcțiile sale de bază: reglementarea relațiilor sociale, folosirea pe deplin a capacităților manageriale în folosul societății, iar membrii societății nu au posibilitatea să controleze structurile puterii.

Treptat în societate se acumulează un volum mare de contradicții, nerezolvarea cărora limitează posibilitățile R.Moldova de a păși pe calea dezvoltării continue, pe făgașul prosperității poporului moldovenesc.

Toate aceste probleme ar fi mai cu succes rezolvate dacă în R.Moldova ar exista o societate civilă matură.

În prezent este foarte important ca puterea să acționeze în interesul tuturor păturilor sociale. Acest lucru poate fi atins numai în rezultatul formării unei societăți civile mature, bine dezvoltată. În pofida faptului, că în acești peste douăzeci de ani de independență a țării au fost create anumite condiții economice și politice, totuși formarea societății civile active se află la etapa începătoare.

Analiza schimbărilor care au loc în R.Moldova și, în special în sfera politică, arată că formarea societății civile are loc destul de lent. Pricinile sunt următoarele:

- formarea societății civile are loc în condițiile deficitului de încredere în instituțiile statului și în partidele politice. În societate există o mare apatie și pasivitate politică a unei mari părți a cetățenilor;
- cultura politică a majorității cetățenilor Moldovei se referă la tipului autoritar;
- asociațiile voluntare care funcționează în calitate de structuri a societății civile sunt deseori însoțite de interese corporative și mercantile, ceea ce reduce capacitatea lor de a acționa;
- societatea civilă moldovenească este în mare măsură politizată;
- statul și sectorul privat participă sporadic, și nu sistematic la finanțarea proiectelor instituțiilor societății civile;
- procesul de transformare a societății moldovenești are loc în condițiile unei crize economice, politice și spirituale;

- asociațiile neguvernamentale nu conlucrează strâns cu autoritățile statale;
- uniunile de tineret, de creație și diferite asociații, sau au încetat să funcționeze, sau susțin criza.

Depășirea problemelor evidențiate mai sus sunt imposibile fără existența unei societăți civile mature, fără activitatea multiplelor sale instituții, a relațiilor sale constructive cu statul și sistemul de piață.

Societatea civilă matură înseamnă existența unui nivel calitativ înalt de cooperare dintre diferite părți ale societății moldovenești. Așa categorii, ca stabilitatea, statul de drept, drepturile omului, ideea națională, clasa de mijloc, relații civilizate de piață, dreptul la proprietate, libertatea comunicațiilor și altele sunt greu de stabilit în conștiința poporului fără a forma o societate civilă dezvoltată.

Formarea societății civile mature în R.Moldova este un proces de lungă durată. În linii generale pot fi evidențiate următoarele sarcini care trebuie rezolvate în procesul constituirii unei societăți civile dezvoltate în R.Moldova:

- perfecționarea instituțiilor societății civile în direcția realizării unui control social eficient asupra activităților tuturor verigilor puterii în condițiile aprofundării reformelor democratice și optimizarea structurilor de stat;

- îmbunătățirea în continuare a cadrului legislativ în ce privește formarea societății civile;

- crearea unui fundament solid pentru constituirea statului de drept și înfăptuirea unei politici democratice. La baza acestui stat să stea participarea activă a tuturor cetățenilor la viața țării;

- formarea unei culturi active democratice și politice, care ar influența procesul de instituționalizare a societății civile;

- unirea eforturilor instituțiilor de stat și civile pentru consolidarea sectorului asociativ din Moldova;

- accelerarea procesului de creare și dezvoltare a infrastructurii societății civile naționale și stimularea creării diverselor sindicate și asociații de voluntariat, care să rezolve diverse probleme ale cetățenilor.

O societate civilă nu există fără cetățean – o persoană liberă, care se bucură de drepturi și conștientizează responsabilitatea pentru folosirea lor.

Anume participarea activă a cetățenilor în viața societății prezintă un element esențial al formării societății civile.

Modul de participare și influențarea asupra statului din partea cetățenilor din societatea civilă este destul de variat.

Participarea activă a populației la luarea deciziilor este o caracteristică principală a oricărui sistem democratic al societății și societatea civilă moldovenească trebuie să influențeze toate mijloacele pe care le are la dispoziție pentru a asigura abordarea participativă a procesului de formare a politicii statului.

Participarea la societatea civilă a cetățenilor consolidează sistemul democratic, întrucât componenta cheie a unei democrații este participarea maselor la rezolvarea problemelor publice. Democrația fără participarea activă a maselor nu are sens.

Participarea cetățenilor la viața politică contribuie și la creșterea transparenței procesului de luare a deciziilor și la eficiența mai activă a guvernării. Implicarea maselor în procesul politic face ca guvernării și persoanele administrației publice locale să fie mai răspunzătoare față de rezultatele deciziilor pe care le inițiază și să le finiseze cu succes.

E bine că toți membrii societății civile să simtă necesitatea de a participa și să participe activ, dacă există o așa posibilitate, influențând hotărârile luate. Indivizii și grupele de cetățeni care iau parte la influențarea procesului de luare a deciziilor sunt definiți ca factori de decizie. Ar fi bine ca noi, toți membrii societății civile, să ne considerăm drept factori de decizie.

Trebuie să ne implicăm în procesul de luare a deciziilor atât la nivel local, cât și la cel central, nu numai din pricina că, mai devreme sau mai târziu, efectul deciziilor gândite de guvern se vor răsfrânge

asupra noastră, ci și pentru că implicarea ne face să devenim agenții schimbărilor asupra cărora se răsfrâng aceste schimbări.

Implicarea cetățenilor din societatea civilă ar trebui să se efectueze constant. Participarea nu este un eveniment sezonier. E necesar ca populația să participe la viața politică nu doar în perioada campaniilor electorale, ci și în perioada dintre acestea. Participarea înseamnă, în același timp, și informare. Participarea la viața politică poate și făcută fie de jos în sus, când cetățenii își exprimă dorința de implicare în viața politică, sau poate fi înfăptuită de sus în jos, când autoritățile guvernamentale informează cetățenii cu privire la deciziile care sunt luate și la drepturile și responsabilitățile lor cu privire la aceste hotărâri. Și mai ales, trebuie de participat atunci când implicarea noastră poate influența rezultatul deciziilor respective. La rândul lor, autoritățile publice au obligația să permită participarea.

Conducerea trebuie să faciliteze participarea membrilor societății civile prin informarea lor cu privire la modalitățile cele mai efective prin care se poate realiza această influențare.

În societățile democratice există principiul de consultare publică care încurajează participarea cetățenilor la procesul luării deciziei.

Consultația societății civile se manifestă prin faptul că cei ce iau decizii trebuie să menționeze explicit și concret ce organizații au fost consultate, cum a decurs procesul de consultare, ce propuneri și recomandări au fost făcute și care a fost impactul consultării asupra formei finale a deciziilor luate.

În practică însă, situația este de altă natură la noi în țară. În pofida faptului că în Hotărârea Parlamentului din 11.12.2008 au fost evidențiate mecanismele necesare pentru organizarea de consultații cu societatea civilă în organizarea transparenței deciziilor și participarea societății civile la dezbaterile proiectelor de acte legislative și normative, totuși, în mare măsură, mecanismele au fost declarate, dar nu și implementate în viață.

Se observă și în continuare existența unui număr semnificativ de hotărâri care nu sunt dezbătute sau comunicate societății civile înainte de a fi adoptate. Mai mult, procesul de consultare cu societatea civilă nici nu este organizată așa cum ar trebui să existe într-o societate ce pretinde de așa nume.

În concluzie, constatăm că procesul de formare a societății civile în R.Moldova decurge încet și anevoios. Pricina frânării acestei societăți constă în existența interminabilă a perioadei de tranziție de la trecutul totalitar la o democrație funcționabilă. Pentru dezvoltarea mai intensivă a societății civile este necesară o analiză completă de obiective, o corecție a acestei societăți cu scopul de a accelera finalizarea de mai departe a ei. Numai o societate civilă matură va face ireversibil caracterul sistemic al reformelor general democratice care ar trebui să aibă loc în Moldova.

Iar pentru aceasta e necesară activizarea participării cetățenilor la toate procesele social-politice din țară. Participarea trebuie să fie asigurată prin crearea condițiilor favorabile pentru întreaga populație.

Bibliografie

1. Cenușă, Demi, Consolidarea societății civile din republica Moldova, Chișinău, 2007.
2. Hotărâre a Parlamentului nr. 267 din 11.12.2008 pentru abordarea strategiei dezvoltării societății civile în anii 2009-2011. Publicat în Monitorul oficial, ne. 1-2, art., nr. 11.
3. Mureșanu, Mircea, Duțu, Petre, Societatea civilă – actor nonstatal major, Ed. Universității naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
4. Studiu asupra Dezvoltării Organizațiilor Neguvernamentale din Republica Moldova. <http://www.contact.org>.